

Nr 114.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående upprättande av ett rasbiologiskt institut; given Stockholms slott den 11 februari 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

B. J:son Bergqvist.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 februari 1921.

Närvarande:

Statsministern friherre DE GEER, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON.

Föredragande departementschefen, statsrådet Bergqvist anförde härefter:

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 101 häft. (Nr 114.) 1

Upprättande
av ett ras-
biologiskt
institut.

Under punkt 55 i bilagan åttonde huvudtiteln till årets statsverksproposition hemställde jag, att Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att, i avbidan på proposition angående inrättande av ett rasbiologiskt institut, för universitetet i Uppsala beräkna dels en höjning av det ordinarie bestämda anslaget till nämnda universitet med 9,000 kronor, dels ock på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst 91,000 kronor. Kungl. Maj:t biföll denna min hemställan.

I mitt anförande under nämnda punkt, vartill jag tillåter mig hänvisa, omförmälde jag hurusom alltsedan år 1917 utgått av riksdagen anvisade extra anslag såsom understöd åt docenten vid universitetet i Uppsala Herman Lundborg för utförande av rasbiologiska undersökningar. För år 1921 utgör anslaget 9,500 kronor, därav 1,500 kronor till avlönande av biträden åt Lundborg vid statistiska bearbetningar m. m. Och för år 1922 hade universitetet bland sina övriga riksdagspetita upptagit beredande av ett anslag av 15,000 kronor till fullföljande av omförmälda undersökningar. Kungl. Maj:ts framställning i statsverkspropositionen giver emellertid vid handen, att det nu är fråga om att giva de rasbiologiska undersökningarna en bättre ekonomisk grundval och en fastare ställning än universitetets nämnda framställning avsåg.

Uppslaget härtill har givits genom en av riksdagen i skrivelse den 22 juni 1920, nr 8 A, punkt 297 i enlighet med statsutskottets förslag framställd anhållan, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående upprättandet av ett svenskt rasbiologiskt institut samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Riksdagens framställning härom var föranledd av två inom riksdagens kamrar väckta, likalydande motioner (nr 7 i I kammaren, nr 26 i II kammaren). Ur dessa motioner anser jag mig böra här anföra följande utdrag:

Den rasbiologiska forskningen, som arbetar för ett högt och ädelt mål: skydd mot släktets degeneration och främjande av goda rasegenskaper, växer sig för varje dag allt starkare. Den utgår från den synpunkten, att det ej gives högre värden i ett land än själva folkmaterialiet, helst om detta, såsom hos oss, av gammalt är av god beskaffenhet. Denna forsknings uppgift är att närmare utreda och klarlägga alla de förhållanden beträffande ärftlighet och miljö, som förorsaka ett höjande eller sänkande av ett folks inre värde. Fasta hållpunkter och direktiv kunna först härigenom givas statsmakterna vid deras strävan att befordra folkets och rasens utveckling i sund riktning.

— — — — —

Staten består ej blott av individer utan också av familjer och släkter. Vi känna ännu alltför litet om de olika släkternas liv och biologiska beskaffenhet. Det är på tiden, att uppmärksamheten med energi och kraft inriktas på dessa frågor. I första hand kräves insamlande av ett betydande material, omfattande icke blott urartade och förkomna släkter utan också sunda och begåvade sådana, led efter led. Endast därigenom blir det möjligt att närmare intränga i de lagar, som ärftlighetsforskningen och rasbiologien hava till uppgift att klarlägga. Det föreligger alltför många bevis på den stora vådan för ett folk att åsidosätta dem. Nedgång och urartning bliva följden. Det vore emellertid oriktigt att tro, att dessa lagar uteslutande äro stränga hämnare. Rätt förstådda och utnyttjade utgöra de en snart sagt outtömlig källa till förädling och framåtskridande.

Utredningen av mänskliga ärftlighetsförhållanden, sjukdomars och andra egenskapers nedärvning kräver sålunda ett mycket rikligt material, omfattande icke blott enstaka individer utan också hela familjer och släkter. Detta material måste i första hand insamlas ute i bygderna; i andra hand bör det sovras och kritiskt bearbetas, innan resultat av vetenskapligt och socialt bestående värde kunna av detsamma utvinnas. Detta kan ej ske annat än på ett för ändamålet väl utrustat forskningsinstitut. En enstaka forskares tid och resurser räcka ej ens tillnärmelsevis till för så krävande och tidsödande uppgifter.

Efter att hava omnämnt de förut berörda av riksdagen beviljade extra anslagen fortsätta motionärerna:

De undersökningar, som på grund av det ovannämnda anslaget av docenten H. Lundborg utförts, hava omfattat större grupper svenskar, norrbottensfinnar och lappar och hava haft till mål att studera och lösa betydelsefulla problem rörande rasblandningar, om dövstumhetens ärftlighetsförhållanden, om dispositionen för tuberkulos, speciellt lungosot, med flera viktiga frågor. Det torde emellertid icke kunna bestridas, att anslaget i fråga icke är för sitt ändamål tillräckligt. Statsmakterna måste på ett vida kraftigare sätt än hittills skänka de ifrågavarande strävandena sitt stöd. Och detta bör ske snart, innan det blir för sent.

Vi ha här i Sverige de allra bästa förutsättningar för ett verkligt framgångsrikt arbete på rasbiologiens fält även av det skäl, att den svenska kyrkobokföringen är oöverträffad. Det är särskilt de s. k. husförhörsböckerna, uti vilka hela familjer (resp. hushåll) äro antecknade på ett och samma blad, som äro så ovärderliga, då det gäller släktbiologiska undersökningar. De flesta andra länder i världen hava ingen motsvarighet till detta. Vårt folks höga kulturståndpunkt i övrigt är också en viktig faktor att räkna med. Allt pekar sålunda i den riktningen, att rasbiologiska forskning är arbetsuppgifter, som ligga alldeles särskilt för det svenska folket.

Den tid är möjligen i annalkande, då vi här i landet rent av kunna taga ledningen på ett så viktigt kulturområde som detta.

Det gäller att öppna möjligheter för i första hand en allsidig undersökning av folkmaterialiet från rasbiologisk synpunkt. Det är synnerligen maktpåliggande, att detta arbete på grundvalen av det rika material, som de svenska kyrkoböckerna rymma, kan påbörjas snarast möjligt i full utsträckning och med utnyttjande av

lokalt understöd i de olika orterna. En ensam forskare kan i detta avseende högst obetydligt utträtta. Enbart materialsamlandet är av så tidskrävande natur, att biträde är alldeles oundgängligt. Den årsberättelse över de med statsunderstöd hittills bedrivna undersökningarna, vilken av Lundborg ingivits till medicinska fakulteten i Uppsala, är i detta avseende värtalig nog.

Det torde vidare böra framhållas, att framgången i arbetet i väsentlig grad betingas av att möjligheter till samarbete mellan olika forskare kunna föreligga. Experimentella undersökningar krävas sålunda med nödvändighet för att sprida klart ljus över de lagbundenheter, som släkttforskningarna bringa i dagen.

Och slutligen bör i detta sammanhang än en gång erinras om angelägenheten, att de åtgärder som vidtagas komma till stånd, medan landet ännu kan påräkna arbetets organiserande och ledning av en forskare med docenten Lundborgs kvalifikationer. Den faran är för visso stor nog, att man i utlandet, där intresset för hithörande ting är mångenstädes avsevärt livligare än hos oss, skall söka tillgodogöra sig hans eminenta duglighet och arbetskraft.

Redan för åtskilliga år sedan yttrade en framstående engelsk rasbiolog, professor Thomson, på tal om rasbiologiens betydelse för människan: »Vi måste erkänna, att vi ännu nätt och jämnt börjat tillämpa biologiens resultat, och att början sker med en tröghet, som strängt taget utgör en förolämpning mot den mänskliga framsyntheten. Det lider intet tvivel, att det skulle löna sig för den engelska nationen att anslå en miljon pund om året för anställande av undersökningar gående ut på förädling av människosläktet.»

Sanningen av dessa ord framstår klart, då man tar i betraktande de enormt stegrade och oavlåtliga stigande utgifterna för defekta, abnorma, brottsliga och asociala människor av olika slag inom alla kulturländer.

Sett i denna belysning måste man betrakta upprättandet av rasbiologiska institut som en absolut nödvändighet, ja rent av som ett nödvärn från staternas sida gent emot inre fiender.

Det hör statsmakterna till att beakta dessa krav, som nu utgått från landets ledande forskare och läkare. De hava en stark folkopinion bakom sig och kunna ej i längden nedtystas. De vinna tvärtom hastigt genklang i allt vidare kretsar. Folkens självbevarelsedrift säger dem, att något snart måste göras för att motarbeta den överhandtagande degenerationen i nutiden. Rasbiologerna hava just satt upp detta som sitt mål. Försvaret måste därför i första rummet anförtras åt dem. Självfallet är, att de måste utrustas med tillräckliga hjälpmedel. Härförarna kunna ej ensamma hembära seger.

Man äger rätt att hysa den fasta övertygelsen, att de folk, som i tid lära sig inse detta och som äro villiga att lydigt underkasta sig de naturlagar, som råda över oss människor, komma att gå segrande fram i världen och bereda väg för en högre kultur, en vidgad och fördjupad moral samt ett lyckligare människosläkte.

Motionerna innehålla i övrigt uttalanden i ämnet av ett stort antal vetenskapsmän samt åtföljas av vissa frågan berörande bilagor.

Statsutskottet fann det i motionerna åvägabragta spörsmålet

vara av synnerlig vikt från såväl vetenskaplig som social synpunkt och förklarade sig dela motionärernas åsikt om betydelsen av den ifrågasatta utredningen. Utskottets utlåtande var enhälligt och kamrarna biföllo utan diskussion utskottets förslag i ämnet.

Vid anmälan av riksdagens ovan berörda framställning anbefalldes Kungl. Maj:t dels kanslern för rikets universitet att efter vederbörandes hörande inkomma med utredning angående upprättande av ifrågavarande institut, innefattande jämväl beräkning av de medel, som, i händelse ett dylikt institut ansåges böra upprättas, erfordrades för institutet, dels ock medicinalstyrelsen att inkomma med yttrande angående upprättande av sagda institut.

Med anledning härav har såväl universitetskanslern som medicinalstyrelsen i skrivelser, dagtecknade respektive den 3 november och den 25 oktober 1920, utlåtits sig i ärendet. Vid universitetskanslerns skrivelse äro fogade yttranden av medicinska fakulteten, drätselnämnden och det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala, av medicinska och filosofiska fakulteterna samt det större konsistoriet vid universitetet i Lund ävensom av karolinska mediko-kirurgiska institutets lärarkollegium.

De avgivna yttrandena vittna alla om ett starkt intresse för de rasbiologiska forskningarna.

I de ovannämnda motionerna heter det: »Folkens självbevarelsedrift säger dem, att något måste göras för att motarbeta den överhandtagande degenerationen i nutiden.» Det förhåller sig onekligen så, att en var, som med öppna ögon betraktar vissa förhållanden och företeelser i den tid, vari vi leva, ej kan undgå att känna oro för kulturfolkens framtid. Mitt ibland alla de många till människosläktets förbättring och förädling verkande goda krafterna yppa sig beklagliga och farliga missförhållanden, genom vilka dessa krafterns arbete hotas av underminering och omintetgörelse. Striden mellan dessa motsatta strömningar är ej ny, men vår tid torde hava fått starkare känna faran av att utan försök till ingrepp låta de förstörande krafterna utföra sitt verk. Innebörden av »kulturens offerväsen» framstår klarare i jämbredd med kulturens framsteg. Samtidigt med att folkens välstånd, i sin helhet betraktat, förbättrats, dödligheten minskats, medellivslängden ökats m. m., hotar dem en rasförsämring.

Departementschefen.

Raskraften skövlas: en alltför dyr köpeskilling för de förmåner den högt uppdrivna materiella och andliga kulturen berett.

Redan länge har man emellertid strävat att inskrida mot ovan-nämnda förstörande krafter. Man har dock hittills huvudsakligen inriktat sig på den mera närliggande och lätt gripbara uppgiften att förbättra människornas yttre levnadsbetingelser, den sociala mil-jön, eller man har vänt sin omvårdnad till de symptom, som bris-terna i dessa levnadsbetingelser, i de sociala förhållandena, låtit komma till synes. Med allt erkännande åt vad därutinnan gjorts och fortfarande göres har man likväl numera fått blicken öppen för att därmed allena intet verkligt avgörande står att vinna gent emot det onda, man vill bekämpa. Man förlitar sig ej längre en-bart på verkan av förbättrade miljöförhållanden. Det är den kraf-tigt framträdande insikten om *arvets* betydelse för rasens bestånd och förbättring, som härvid gjort sig gällande. Den s. k. men-delismens lagar hava först fastställts, såvitt växtlivet angår. I ar-betet härå har jämväl svensk forskning tagit en framstående del. Givetvis syftar jag härmed i främsta rummet på de banbrytande forskningar, som utförts av professorn vid Lunds universitet H. Nils-son-Ehle. Det torde i detta sammanhang tillåtas mig att även bringa i erinran att genom särskilda beslut av 1917 års riksdag anordningar vidtagits för att sätta Nilsson-Ehle i tillfälle att odelat ägna sig åt den del av botaniken, ärftlighetslära och speciellt växt-förädling, inom vilken han verkställt sina såväl i teoretiskt som praktiskt avseende epokgörande undersökningar. På framställning av Kungl. Maj:t beslöt nämligen riksdagen att för Nilsson-Ehle skulle vid Lunds universitet upprättas en personlig professur i ärft-lighetslära, varjämte genom jordupplåtelse vid Alnarps lantbruks-institut samt anordnande av lokaler och arbetshjälp därstädes åt honom bereddes en ärftlighetsbiologisk institution för vetenskaplig forskning och praktiska försök i växtförädling.

Numera är det emellertid allmänt erkänt att mendelismens lagar gälla icke blott för växtlivet utan även för djurvärlden och människosläktet. Att utröna huru långt denna sistnämnda tillämp-lighet sträcker sig är en av de främsta forskningsuppgifterna för den jämförelsevis unga vetenskap, som kallar sig rasbiologi. Den vill söka lösa ärftlighetens gåta, utröna dess betydelse för hälsa och sjukdom, anvisa vägen för de bättre rasegenskapernas bevarande

och tillbakahållande av de sämre. Den sysselsätter sig med »ett av samtidens största sociala problem» (professor F. Lennmalm).

Det är ej ett närliggande, lätt vunnet mål, som rasbiologien vill vinna. Detta framgår redan därav, att, när det gäller människomaterialet, rasbiologiska experiment motsvarande dem, som kunna anställas beträffande växter och djur, äro uteslutna. Här måste andra vägar beträdas för att nå syftmålet. Många år av tålmodigt, ihärdigt forskande, omfattande noggranna undersökningar på olika områden förestå. Utredningen av mänskliga ärftlighetsförhållanden, sjukdomars och andra egenskapers nedärvning kräver, såsom i motionerna framhållits, ett mycket rikligt material, omfattande ej blott enstaka individer utan också hela familjer och släkter, en materialsamling, gällande ej blott vad som nu lever utan genom arkivforskning sträckande sig bakåt till gångna tider och genom iakttagelser fortsatt under kommande tider.

Det lärer då vara att hoppas för mycket om man tilltror den rasbiologiska forskningen förmågan att inom den närmaste framtiden lösa de invecklade spörsmål den vill förelägga sig. Man kan ej vänta, att samhället redan nu eller ens inom en nära framtid vid sin kamp mot individernas degeneration skall kunna av den rashygieniska vetenskapen erhålla bestämda direktiv för ett framgångsrikt fullföljande av denna kamp. För att söka oskadliggöra vissa till rasens förfall verksamma faktorer torde man tillsvidare få nöja sig med de rashygieniska strävanden, som redan nu tagit sig uttryck i det sociala reformarbetet. Jag erinrar exempelvis om vissa bestämmelser i den nya äktenskapslagen, lagstiftningen mot de smittosamma sjukdomarna, särskilt könssjukdomarna, nykterhetsrörelsen m. m.

Även med denna uppfattning vore det oriktigt att modlöst släppa tanken på de vinningar till mänsklighetens bästa rashygienen strävar att ernå, att lita enbart till verkan av miljöförbättringar eller stanna vid de ansatser på det sociala reformarbetets område, som blivit gjorda med eller utan medveten inverkan av rashygieniska principer. Alla synas vara ense om den utomordentliga betydelse, som rasbiologien kan komma att äga vid samhällets strid mot degenerationsfaran, om än de flesta till en mer eller mindre avlägsen framtid förlägga den tidpunkt, då rasbiologien kan vara i stånd att lämna de segerrika vapnen till stridens förande.

Om man alltså är övertygad om verkligheten av de faror för

folkens bestånd, som i det föregående framhållits, och erkänner, att rasbiologien besitter möjlighet att anvisa medlen till dessa farors motverkande, synes man icke böra låta avhålla sig från att ofördröjligen stödja den rasbiologiska vetenskapen, ehuru densamma först långt fram i tiden kan komma att i större omfattning fylla de praktiska uppgifter den förelagt sig. De krafter, som hota att förgifta rasen, upphöra icke att verka och denna verkan kommer att efterhand bliva allt starkare. Ju förr motgifterna kunna bliva beredda, desto värdefullare bliva de.

I betraktande av allt vad jag nu anfört samt de i ärendet avgivna yttrandena, ur vilka jag hämtat en del av min framställning, tvekar jag ej att ansluta mig till den enhälliga meningen i dessa yttranden, att man bör lämna den rasbiologiska vetenskapen ett kraftigt stöd för dess fortsatta utveckling. Den hjälp, samhället hittills berett sin blivande hjälp vid självbevarelsen, kan ej göra tillfyllest. Det är ej nog med att tillfälligt, mer eller mindre tillräckligt statsunderstöd lämnas åt enskilda vetenskapsmän; det fordras ett fast organiserat forskningsarbete under samverkan av väl kvalificerade krafter. Uppgiftens omfattning och mångsidighet kräva detta.

Vid en stor mängd utländska universitet och högskolor finnas redan inrättade professurer och institutioner i ärftlighetslära och rashygien samt därmed besläktade ämnen. Vad vårt land beträffar har, såsom ovan nämnts, hittills under några år utgått anslag å extra stat till docenten Lundborg såsom understöd vid utförandet av rasbiologiska undersökningar. I de motioner, som ligga till grund för nu förevarande ärende, har man framhållit nödvändigheten av att inrätta ett för sitt ändamål väl utrustat rasbiologiskt institut.

Under den åvägabragta utredningen hava emellertid skiljaktiga meningar gjort sig gällande. Inom karolinska institutets lärarkollegium har en stark minoritet — 11 av 23 vid kollegiets sammanträde närvarande medlemmar — röstat för upprättande vid institutet av en personlig professur i rasbiologi och ärftlighetsforskning för docenten Lundborg. Såsom ett alternativ i andra rummet har universitetskanslern uttalat sig härför. I första hand har emellertid kanslern anslutit sig till den mening, som omfattats av vederbörande vid universiteten i Uppsala och Lund samt majoriteten av lärarkollegiet vid karolinska institutet, nämligen att ett statsinstitut för rasbiologi bör upprättas. I detta sammanhang torde böra nämnas,

att förslag varit framställt om upprättande av ett nobelinstitut för rasbiologi, men att frågan härom förfallit, enär sådant icke ansetts förenligt med bestämmelserna i grundstadgarna för nobelstiftelsen. — Vad medicinalstyrelsen beträffar har densamma inskränkt sig till att framhålla önskvärdheten av att den rasbiologiska forskningen på det kraftigaste understödes helt eller delvis genom statsmedel.

Deras uppfattning, som föredragit inrättandet av en personlig professur framför anordnandet av ett forskningsinstitut, torde bäst framgå genom återgivandet av ett yttrande av professorerna J. E. Johansson och E. Müller, bilagt lärarkollegiets vid karolinska institutet protokoll den 7 oktober 1920. At dessa professorer jämte professorerna F. Lennmalm och B. Gadelius hade lärarkollegiet vid ett föregående sammanträde uppdragit att avgiva förberedande utlåtande i anledning av den till kollegiet utgångna remissen av riksdagens ovannämnda skrivelse.

Johanssons och Müllers yttrande är av följande innehåll:

Att den medicinska ärftlighetsläran eller rasbiologien, som bör omfatta ett studium av människans ärftliga anlag och egenskaper samt dessas förhållande till omgivningen, numera äger sådana förutsättningar för en utveckling till en självständig vetenskapsgren, att den bör upptagas bland de medicinska ämnena, därom synes man vara fullt enig. Däremot kunna meningarna vara delade angående formen för denna representation.

Vetenskapernas utveckling har hittills i allmänhet ägt rum på det sättet, att, då en ny kunskapsgren uppstått, denna i universitetsorganisationen erhållit sin särskilda representant, som av statsmakterna utrustats med de behövliga medlen för att kunna verka i forskning och undervisning. Vid sidan av detta förfaringssätt hava i enstaka fall särskilda inrättningar grundats i form av anstalter för enbart vetenskaplig forskning. Det har i sådana fall varit fråga om att fylla alldeles särskilda behov: staten har behöft forskningsanstalter för bestämda praktiska ändamål t. ex. uppfinning och beredning av vissa läkemedel, eller har behovet att på ett centralställe samla och lämna en översikt av en viss grupp naturföremål lett till grundande av särskilda naturhistoriska museer och till dem knutna forskningshärddar. Att det första av dessa förfaringssätt för vetenskapernas utveckling varit av ojämförligt större betydelse än den senare, därom råder intet tvivel. Vetenskapliga institutioner, där forskning och undervisning förenats till ett organiskt helt, bilda framförallt de verkstäder, vid vilka den vetenskapliga odlingen är knuten. Däremot kunna exempel framdragas, som visa, att institut för rent vetenskaplig forskning ofta lämna mindre goda resultat, ja, understundom rent av stannat i utveckling. Orsaken till den förra linjens företräde framför den senare ligger säkerligen däri, att undervisningen till anstalten drager ett levande material av åhörare, ur vilket just de adepter framgå, som sörja för den vetenskapliga utvecklingens fortbestånd och framåtskridande.

Då således nu rasbiologien skall beredas plats bland övriga medicinska discipliner, gäller det att bestämma den form, i vilken detta bör ske. Man synes härvidlag från intresserat håll i första hand hava tänkt sig upprättandet av ett institut för ren forskning. Några bestämda skäl för att leda utvecklingen i denna riktning synas visserligen icke hava förebragts. Då emellertid första stegen inom den rasbiologiska forskningen måste utgöras av omfattande släktstudier, synes man hava kommit till den uppfattningen, att det härvid behöves inrättningar av väsentligen annan art än dem, som äro brukliga vid den vanliga vetenskapliga utvecklingen. Den nya anstalten för rasbiologi skulle vara ett centralställe, som i avseende å resurser: penningmedel och arbetskrafter, fordrade en helt annan organisation än våra vanliga universitetsinrättningar. Man synes mera tänka sig upprättandet av ett vetenskapligt ämbetsverk än en vanlig naturvetenskaplig institution.

Vi kunna icke ansluta oss till en dylik uppfattning. Såsom särskilt framgår av de riktlinjer för en rasbiologisk forskning, som utkastats af professor Gadelius, gäller det här en vetenskapsgren av principiellt samma innehåll som naturvetenskapen och medicinen i allmänhet. I den utforskning av den ärftliga konstitutionen, som är rasbiologiens uppgift, intaga varken materialet för undersökningen eller metoderna en sådan särställning, att de fordra en avvikning från den väg, på vilken den vetenskapliga odlingen i allmänhet fortskrider. De resor och expeditioner, som rasbiologen eventuellt måste företaga för att på ort och ställe studera de släkter och familjer, vilkas ärftlighetsanlag äro föremål för hans undersökningar, äro naturligen till art och väsen alldeles desamma, som geologen eller zoologen företager för att anskaffa sitt studiematerial. Det har således i ingen mån påvisats, att här föreligger ett behov att upprätta ett enbart forskningsinstitut. Enligt vår mening bör man därför, då det nu gäller att tillgodose rasbiologiens krav att bliva vetenskapligt representerad, gå tillväga på samma sätt som vid andra universitetstjänsters inrättande. Låt vara, att under första tiden den vetenskapliga forskningen dominerar över undervisningen. Helt och hållet kunna emellertid fordringarna på en vetenskaplig undervisning icke uteslutas. Om en psykiater eller annan klinisk forskare skall ägna sig åt utforskandet av en särskild uppgift i rasbiologi eller ärftlighetslära, måste han ovillkorligen behärska den teoretiska ärftlighetslärans innehåll. Denna har sedan århundradets början vuxit till en fullt självständig biologisk disciplin av icke ringa omfattning. Det är uppenbart, att en begåvad medicinsk forskare genom självstudier kan inhämta de nödiga kunskaperna och erfarenheterna. Men det finnes naturligtvis icke spår till anledning, varför man icke här som i andra ämnen skall förfara ekonomiskt och låta honom spara tid och krafter genom att åtnjuta andra förut i ämnet bevandrade forskares undervisning. Skall därför en medicinsk ärftlighetslära och rasbiologi kunna utvecklas till en verkligt fruktbarande disciplin, så är det nödvändigt, att den inrättas så, att forskning och undervisning gå hand i hand. Den blivande anstalten bör vara av den art, att en vetenskaplig undervisning jämsides med forskningen må kunna meddelas. Därmed erhåller man det säkraste kriteriet för en lyckosam utveckling. Motsatta förfarandet, att först upprätta ett särskilt rasbiologiskt forskningsinstitut och sedan möjligen bliva tvungen

att i den medicinska fakulteten upprätta särskilda lärostolar i ämnet, innebär ett så uppenbart slöseri med allmänna medel, att det icke torde ifrågakomma.

På grund av det anförda kunna vi icke omfatta den meningen, att ett särskilt institut endast avsett för forskning i rasbiologi bör inrättas. Utvecklingen bör ske enligt samma riktlinjer som i andra ämnen. Då landet nu äger på området en framstående specialist, docent Lundborg, som redan åtnjuter statsunderstöd för sin verksamhet, synes oss lämpligast att inslå på den redan började vägen. Frågan löses alltså enklast på det sättet, att Lundborg erhåller en personlig professur i den fakultet, han redan tillhör, och att han där utrustas med en institution, som sätter honom i stånd att fortsätta sin forskargärning. Så har det ju tillgått vid grundläggandet av den institution för ärftlighetslära, vid vilken vår utmärkte ärftlighetsforskare Nilsson-Ehle är bunden.

I bredd med detta yttrande torde böra tagas i övervägande även vissa uttalanden i en skrivelse av Lennmalm och Gadelius, vilken jämväl är fogad vid nyssnämnda protokoll den 7 oktober 1920. Det heter i denna skrivelse bland annat:

Lika litet som ur ett rasbiologiskt forskningsinstitut skulle kunna utvecklas något slags rådgivande ämbetsverk, som direkt kan vägleda statsmyndigheterna vid behandlingen av sådana sociala problem, som stå i samband med den fysiologiska och patologiska ärftligheten, lika litet kan man tänka sig, att ärftlighetsforskningen för närvarande kan bli föremål för sådan undervisning, som meddelas åt medicine studerande vid deras utbildning till läkare. Det är här fråga om en vetenskap under utveckling och i betraktande av dess utomordentliga vikt för medicinska och sociala framsteg vore det i hög grad önskvärt, att det vetenskapliga arbetet vid detta institut ej bleve distraherat av någon dess föreståndare tillkommande undervisnings-skyldighet. Givetvis skall handledning vid det rasbiologiska institutet lämnas åt de unga forskare, som vilja bidra till lösningen av de många ärftlighetsproblemen; för någon elementär undervisning åt studenterna är tiden törhända ännu ej mogen och något större behov i denna riktning kan väl knappast sägas vara förhanden.

Det har under diskussionen angående ett rasbiologiskt institut framkastats, att hela frågan kunde lösas genom att göra en personlig professur åt docenten Lundborg i Uppsala. Emellertid skulle detta vara en lösning, som på intet sätt motsvarar frågans verkliga vikt och betydelse, ehuru givetvis Lundborg sedan lång tid tillbaka kan anses synnerligen värd denna utmärkelse. Riksdagen har ju begärt en utredning om behovet af ett rasbiologiskt institut och en sådan utredning skulle väl ha ansetts fullkomligt onödig, om saken från början kunnat förenklas därhän, att det blott gällde en professur åt en förtjänt vetenskapsman. Här är det dock fråga om något helt annat. Med öppen blick för ärftlighetsforskningens stora betydelse nu och allt framgent för hela vårt folk har man velat åt denna vetenskap — ej åt någon viss vetenskapsman — tillförsäkra en tryggad tillvaro. Och vad som nödvändiggör ett verkligen stabiliserat forskningsinstitut är det sätt, varpå hithörande forskning måste bedrivas. Det är ej tillräckligt att enskilde forskare söka på mera historisk väg utröna föregående släkts hälsa- och sjukdomsförhållanden; det är nödvändigt att skapa en kontinuitet

i detta arbete genom att organisera ett institut, vars forskningsmetoder och forskningsresultat möjliggöra för den ena generationen av läkare efter den andra att alltjämt fortsätta och fullständiga föregående generationers forskningar: undersökningsmaterialet är den fortlöpande serien av människor, följda från släkte till släkte. Att ett sådant arbete icke kan tryggas med tillsättandet av en personlig professur åt *en* person som ej kan påräkna fullföljare av sitt arbete, ligger i sakens natur. Att föreslå inrättandet av en personlig professur är visserligen en reverens för vetenskapsmannen i fråga, men är på samma gång ett underkännande av frågans hela betydelse.

Det står sålunda för undertecknade klart, att ett forskningsinstitut i ordets egentliga mening måste komma till stånd, och att en vanlig för de studerande avsedd universitetsinstitution med undervisningsskyldighet för dess föreståndare ej skulle motsvara det önskade ändamålet.

Då den personliga professur, vars upprättande ifrågasatts, skulle tillkomma docenten Lundborg, lärer det vara av största intresse att höra hans egen uppfattning i nu förevarande spörsmål. I en uppsats, införd i allmänna svenska läkartidningen, skriver Lundborg, efter att hava angivit de uppgifter, som enligt hans mening tillkomma rasbiologien, följande:

Ingen vetenskapsman kan emellertid behärska allt detta. Härtill kommer, att det rasbiologiska primärmaterialet ofta måste samlas långt ute i bygderna och omfatta tusentals individer. Det är otänkbart, att en enda forskare med några oerfarna och dåligt avlönade hjälpkrafter skall kunna gå i land med så krävande uppgifter eller ens med en ringa bråkdel därav. Samarbete och organisation måste ovillkorligen komma till stånd, vilket jag framhållit vid många tillfällen under senare år. Motionärerna vid årets riksdag ge också kraftigt uttryck häråt, liksom landets sakkunniga myndigheter. Dessa betona livligt behovet och vikten av ett dylikt samarbete mellan olika forskare, och framhålla, att det ej kan ske annat än genom att upprätta ett verkligt forskningsinstitut.

Sedan Lundborg därefter anfört Lennmalms och Gadeliuss' uttalanden till förmån för upprättandet av ett rasbiologiskt institut, fortsätter han:

Detta är också enligt min mening den enda framkomliga vägen. En minoritet inom karolinska institutet, vars talan förts av professorerna Johansson och Müller, har trots alla uttalanden i annan riktning försökt hävda, att saken skulle vara hjälpt genom att inrätta en personlig professur åt mig jämte en universitetsinstitution av mindre omfång. Det är minst sagt underligt, att förslagsställarna ansett sig kunna göra detta, ehuru de bort veta genom mina skrifter och diskussioner i ämnet, att jag ej komme att skänka ett dylikt projekt mitt stöd, såsom varande *alldeles otillräckligt*.

Deras förslag är ingenting annat än en halvmesyr rätt och slätt, som ej i någon högre grad gagnar den rasbiologiska forskningen. En personlig professur

vore visserligen en heder för mig. Jag skulle därigenom sättas i stånd att kunna leva ekonomiskt någorlunda tryggad och redan nu övergå till mitt otium, vilket jag emellertid anser för tidigt och därför ej önskar. Rasbiologien skulle ganska säkert bli lidande. Då försakar jag hellre äran, än jag lämnar forskningen i sticket. Om herrar Müller och Johansson hade satt sig i förbindelse med mig i tid, hade de ej behövt framkomma med ett så odugligt förslag.

Det är ej för att få en sådan lösning till stånd, som jag arbetat och försakat under åratat.

Vid övervägande av vad sålunda från olika synpunkter anförts har jag naturligen måst lämna tanken på upprättandet av en personlig professur för Lundborg å sido. Hans uttryckliga avböjande av planen härpå ger i berörda avseende intet val.

Återstår sålunda frågan om upprättande av ett svenskt rasbiologiskt institut. De erinringar, som framförts däremot, hava icke förefallit mig avgörande. Måhända hade de ej heller gjorts gällande, om de, som framfört dem och som ingalunda synas vilja draga rasbiologiens framtid i tvivelsmål, haft kännedom om Lundborgs ställning till tanken på den ifrågasatta personliga professuren. De anmärka, att man i fråga om rasbiologiens inrangerande bland de medicinska ämnena icke bör frångå den vanliga gången i sådana fall. Frånsett att rasbiologien ej synes vilja betrakta sig såsom en enbart medicinsk vetenskap, kan man invända, att här är fråga ej om ett vanligt, utan om ett utomordentligt fall. Det gäller här att söka finna botemedlen mot rasens kroppsliga och andliga försämring. En svensk vetenskapsman (professor N. H. Nilsson-Ehle) yttrar: » I den mån vetenskapens uppgift och betydelse ligger i att befordra människans timliga lycka kan rasbiologien ej överskattas. Man kan till och med ej undgå att ställa sig den frågan, vilken annan vetenskap som i detta hänseende egentligen skulle kunna överträffa densamma ». Det är, som sagt, ett för oss ovanligt steg, som ifrågasättes, men den viktiga frågan kan göra anspråk på att ej behandlas med vanliga mått. Den omständigheten, att rasbiologiens mål synes ligga fjärran från vår tid, bör, såsom redan framhållits, ej befria oss från skyldigheten att raskt skrida till verket att förse densamma med hjälpmedel till dess utveckling.

Professorerna Johanssons och Müllers erinringar torde i övrigt väsentligen basera sig på förutsättningen, att det rasbiologiska institutet skulle bliva avsett endast för forskning. Det är möjligt, att de förutnämnda motionernas avfattning ger anledning till en sådan

förutsättning. Den överensstämmer i allt fall ej med min tankegång. Antydningar om det omfång, i vilket undervisning må kunna förekomma vid institutet, äro givna i professorerna Lennmalms och Gadelius' uttalanden. Medicinska fakulteten vid universitetet i Uppsala har såsom sin mening uttalat, att institutets medel och arbetskrafter icke böra användas till populär vetenskaplig upplysning om rashygien, utan dess föreståndare bör erhålla i uppdrag att årligen hålla offentliga vetenskapliga föreläsningar, dock endast i sådant omfång, att de icke avsevärt inkräkta på hans verksamhet i övrigt. Vidare bör vid institutet beredas tillfälle för lämpligt kvalificerade personer att genom deltagande i där pågående arbeten vetenskapligt utbilda sig i rasbiologi och därigenom kunna i framtiden fullfölja det forskningsarbete, som igångsättes.

Jag ansluter mig till fakultetens sistberörda uttalande. Att nämnda deltagare i institutets arbeten böra åtnjuta lämplig handledning av institutets personal synes mig givet. Det är av vikt, att institutet ej uppstår grundat på en enda mans vetenskapliga kompetens och verksamhet för att, när han träder tillbaka, falla ihop av brist på andra krafter, i stånd att uppbära detsamma. Vad institutets föreläsningsverksamhet i övrigt beträffar vill jag ej här närmare yttra mig i fråga härom; dock synes mig klart, att universitetsundervisning i vanlig utsträckning ej bör ifrågakomma. Det bör emellertid framhållas att i undervisning ligger en mycket betydelsefull sporre för vetenskaplig verksamhet.

Vid upprättandet i Sverige av nya institutioner och inrättningar frågar man sig naturligen gärna huru det i motsvarande avseende är anordnat i utlandet. Det vill då synas som om utifrån ej kan hämtas någon direkt förebild för vårt tillämnade institut. Sverige bör emellertid ej av sådan anledning dröja med att upprätta det rasbiologiska institutet och därigenom i viss mån självt bilda ett föredöme. Det finnes, har en framstående utländsk vetenskapsman (Baur) sagt, knappt något annat land, vilket så väl lämpar sig för rasbiologiska studier som Sverige med dess sedan många generationer fasta lantbefolkning, dess långt tillbaka gående väl förda kyrkoböcker och dess högt stående folkbildning. Vad särskilt kyrkoböckerna beträffar vill jag erinra, att dessa ofta innehålla anteckningar, som äro av värde för rasbiologiska forskningar; en del egendomliga sjuk-

domsfall äro upptecknade, ofta äro även egendomliga karaktärsdrag hos vissa personer anförda.

Det ifrågasatta institutet för rasbiologi bör naturligen sätta som sitt allmänna mål att efter sin förmåga deltaga i det livligt pågående forskningsarbetet på den mänskliga ärftlighetslärans område. Förutom kravet på en möjligast fullständig utredning av nedärvingen av olika kropps- och själsegenskaper, vare sig normala eller sjukliga, möta här sådana viktiga problem som analysen av de komplicerade företeelser, som benämnas konstitution, sjuklig disposition m. m., utforskandet av de biologiska lagbundenheter, som ligga till grund för ett folks framåtskridande eller urartning, ävensom besvarandet av frågan, i vad mån de fenomen, som innefattas i begreppet degeneration, betingas av miljöinflytanden eller ärftlighet.

Vid studiet av de mänskliga ärftlighetsförhållandena kan forskaren i många fall få ett värdefullt stöd av experimentella undersökningar å andra organismer. Det har därför, såsom det synes på goda grunder, av universitetsmyndigheterna i Lund ifrågasatts, att det rasbiologiska institutet skulle ställas i nära förbindelse med ett redan förefintligt experimentellt biologiskt forskningsinstitut eller också — och helst — självt inrymma en experimentell biologisk avdelning. På grund av de dryga kostnader den sistnämnda anordningen skulle medföra och i betraktande av att tillräckligt omfattande och särdeles viktiga arbetsuppgifter föreligga, för vilkas lösning kontrollexperiment på växter eller djur icke anses erforderliga, finner jag, lika med medicinska fakulteten i Uppsala, inrättandet av en experimentell avdelning kunna anstå och det blivande institutets verksamhet tillsvidare böra koncentreras på problem av nyssnämnda art.

Såsom en särskild avdelning av det rasbiologiska institutet har även nämnts en antropologisk avdelning, omfattande även kriminalantropologien. Det har emellertid ansetts att med denna, liksom den experimental-biologiska avdelningen, tills vidare kan anstå och att upprättandet av en medicinsk-genealogisk avdelning utgör en lämplig början.

Institutet skall planmässigt utforska det svenska folkets biologiska egenskaper. En sådan forskning förutsätter ofta individuella undersökningar av ett antal personer i olika delar av landet, tillräckligt stort för dragande av allmängiltiga slutsatser. Dessa under-

sökningar lära i regel fordra medicinsk sakkunskap. I fråga om vissa uppgifter av mera speciell art kan forskningsmaterial mot skälig ersättning insamlas genom annorlunda kvalificerade personer, t. ex. präster och lärare.

Förutom direkta undersökningar å nu levande personer skola värdefulla upplysningar rörande tidigare släktled kunna vinnas dels från den muntliga traditionen, dels ock framför allt, såsom redan sagts, ur kyrkoböcker och andra arkivalier. Vid insamlandet och den första bearbetningen av dylikt genealogiskt material måste arbetskrafter med nödiga insikter och praktisk erfarenhet i släktforskning stå till buds.

Det insamlade forskningsmaterialet måste ordnas och på betryggande sätt förvaras i institutets arkiv samt fortgående kompletteras. Såsom jag redan nämnt kan institutet ej väntas lösa sin uppgift blott genom forskningsmaterial från närvarande eller gången tid: kommande släkten måste i sinom tid lämna bidrag till vinnande av det stora målet.

Den vetenskapliga bearbetningen av undersökningsmaterialet bliver både omfattande och maktpåliggande. Huvudsakligen statistiska och genealogiska metoder lära därvid komma till användning. Biträde av en statistiker kan därför ej undvaras. Olika åsikter hava framförts i fråga om en statistikers anställande, i ty att från Uppsala universitets sida gjorts gällande, att ständigt biträde av en fullt utbildad statistiker ej kunde undvaras, medan man i Lund ansett, att, då mera ingående statistisk bearbetning av ett material vore nödvändig, en statistiker kunde anlitas såsom tillfälligt biträde. Jag har trott mig i den mera preliminära kostnadsberäkning jag uppgjort böra följa Uppsala-fakulteten; det har synts mig sannolikt, att detta bliver såväl mest effektivt som även det ur ekonomisk synpunkt fördelaktigaste.

Den fullständigaste utredningen rörande det rasbiologiska institutets organisation har lämnats av medicinska fakulteten i Uppsala och till denna utredning har från andra håll hänvisats. Jag skall därför här låta inflyta vissa av nämnda fakultet i berörda avseende gjorda uttalanden.

Av här förebragta utredning angående arten och omfånget av det blivande institutets verksamhet framgår å ena sidan, att dess arbetskrafter såväl som dess materiella resurser icke få tillmätas alltför knappt, om det verkligen skall kunna

fylla det avsedda ändamålet, å andra sidan att stora krav måste ställas på den person, åt vilken ledningen av detsamma skall anförtros. Av största betydelse är det, att i Sverige verkligen finnes en vetenskapsman, fullt kompetent att åtaga sig ett dylikt uppdrag; att söka en sådan i utlandet kan icke ifrågasättas, då en ingående kännedom om vårt land och folk och full förtroenhet med här rådande förhållanden måste betraktas såsom ett oeftergivligt kompetensvillkor. Det är därför synnerligen lyckligt, att vi i docenten Herman Lundborg äga en person med bästa möjliga vetenskapliga utbildning, vilken redan under mer än två decennier med outtröttlig energi och hängivet intresse ägnat sig åt rasbiologiska forskningar i olika delar av landet, och vars vetenskapliga arbeten på detta område enligt sakkunnigas omdöme måste betecknas som banbrytande och utgörande en heder för vårt land. Då i Sverige ingen annan forskare finnes, som genom självständiga undersökningar eller utgivna arbeten på rasbiologiens område ens tillnärmelsevis kan mäta sig med Lundborg, har fakulteten vid uppgörandet av organisationsplanen för det blivande institutet ansett sig berättigad att utgå från den förutsättningen, att han blir den självskrivne förste chefen för detsamma.

Efter att hava berört frågan om förläggningssorten för det nya institutet fortsätter fakulteten:

Under förutsättning, att staten ensam åtager sig kostnaderna för upprättandet och underhållet av ett institut för rasbiologi, anser fakulteten lämpligast, att detsamma icke organiseras såsom en underavdelning av ett ämbetsverk eller som en universitetsinstitution, utan att det göres till en fristående statsinstitution under en av Kungl. Maj:t tillsatt styrelse av 5 eller högst 7 personer, i vilken plats bör beredas åt representanter för medicinska vetenskaper, för statistik och biologi, varjämte chefen för det blivande institutet bör hava säte och stämma i densamma.

Med hänsyn till arbetsuppgifternas stora omfattning och önskvärdheten, att institutet snarast möjligt med full kraft må kunna gripa sig an med sin verksamhet, anser fakulteten nödvändigt, att redan från början institutets behov av arbetskrafter blir tillbörligt tillgodosett. Förutom chefen, som måste äga medicinsk utbildning och bör hava professors titel och kompetens, bör finnas en vetenskapligt utbildad statistiker, som tillika ansvarar för arkivet och i chefens frånvaro är hans ställföreträdare. För alla sådana rasbiologiska undersökningar, för vilka medicinsk sakkunskap erfordras, bör chefen kunna påräkna hjälp av en vid institutet fast anställd läkare. Vidare behövs för bedrivande av forskning i kyrkböcker och arkiv en med dylikt arbete förtrogen genealog; akademisk utbildning synes ej nödvändigt böra fordras av denne. Ett kvinnligt biträde för maskinskrivning, räkning, korrekturläsning m. m. samt en vaktmästare, som även bör kunna biträda med enklare skrivarbeten, torde knappast kunna undvaras. För samtliga här uppräknade funktionärer förutsättes, att hela deras arbetskraft kommer att ägnas åt institutet.

I och för materialinsamlingen i landets olika delar och likaledes för den vetenskapliga bearbetningen behövas vid säkerligen ofta återkommande tillfällen extra arbetskrafter, såsom fotografisk hjälp, biträde vid vissa undersökningar, hjälp

vid mera speciella matematiska beräkningar m. m. Vissa enklare utredningar, speciellt genealogiska, kunna såsom ovan antytts stundom anförtros åt lämpliga personer ute i bygderna. Till ersättning för dylikt arbete måste ett tillräckligt anslag »för extra arbetskrafter» finnas tillgängligt.

Alla viktigare och mera krävande undersökningar och en del arkivstudier å andra orter måste emellertid utföras av institutets egna forskare, och då undersökningarna stundom måste förläggas till avlägsna och svårtillgängliga delar av landet, måste ett relativt stort anslag för resekostnader även stå till förfogande.

För lokalhyra, bränsle och lyse, för materialier, underhåll av instrument, inköp av böcker, tidskrifter och kartor samt slutligen för tryckning av från institutet utgående vetenskapliga arbeten, släkttavlor, tabeller o. d. erfordras likaledes årligen disponibla medel.

Vid institutets upprättande måste dessutom såsom engångskostnader beräknas anslag till inköp av möbler, antropologiska instrument, fotografisk utrustning, skriv- och räknemaskiner, böcker, kartor och vissa tidskriftsserier.

Medicinska fakulteten i Uppsala har i enlighet med dess ovan-
omförmälda uttalanden framlagt följande:

Kostnadsförslag för ett statsinstitut för rasbiologi.

Årliga utgifter.

Löner: Chef (professor)	kronor 9,000:—
Statistiker (tillika arkivarie och souschef) »	6,800:—
Assistent (läkare) »	5,800:—
Genealog »	4,000:—
Kvinnligt biträde (2:a lönegraden) »	2,000:—
Vaktmästare »	1,900:—
Extra arbetskrafter »	14,000:—
Resekostnader »	12,000:—
Materialier, böcker, kartor »	8,000:—
Tryckning av publikationer »	8,000:—
Hyra »	7,000:—
Bränsle och lyse m. m. »	4,000:—
	<hr/>
Summa kronor	82,500:—

Engångskostnader.

Möbler	kronor 15,000:—
Instrument, skriv- och räknemaskiner, fotogra- fisk utrustning »	10,000:—
Böcker och kartor »	15,000:—
	<hr/>
Summa kronor	40,000:—

Vid uppgörande av förslaget säger sig fakulteten hava haft ledning av senast fastställda stat för statens meteorologisk-hydrogra-

fiska anstalt och Sveriges geologiska undersökning, vilka båda, med hänsyn till sina uppgifter och sitt arbetssätt — insamlande av vetenskapligt material från olika delar av landet, bearbetning av detta material och publicerande av resultaten, användande av extra arbetskrafter o. s. v. — ansetts erbjuda vissa likheter med det föreslagna rasbiologiska institutet.

Innan jag för min del yttrar mig om ovanstående kostnadsförslag, torde frågan om institutets förläggning böra upptagas till prövning. En var av de tre högskolor, som uttalat sig i förevarande ämne, synes vilja förorda, att institutet förläggas till den stad, där högskolan själv är belägen. Vad karolinska institutet angår har man erinrat, att i Stockholm finnas dels stora sjukhus och hospital, dels stora försörjningsanstalter, asylor, fängelser och andra dylika anstalter, där ett rikt människomaterial för rasbiologiska forskningar är samlat. Man har framhållit ärftlighetsforskningens ingripande betydelse för att lära känna orsakerna till ett stort antal sjukdomstillstånd av somatisk och psykisk art samt att enda utvägen att kraftigt bekämpa en del mycket vanliga kroniska sjukdomar, däribland det mesta av det som kommer under begreppet degeneration, är att finna medel till dessa sjukdomars förebyggande. För den medicinska vetenskapens och forskningens skull borde det föreslagna institutet därför förläggas till Stockholm och karolinska institutet.

Från Lunds universitet har man särskilt framhållit den förutnämnda önskvärdheten av det nya institutets förbindelse med ett experimentellt biologiskt ärftlighetsinstitut och erinrat om befintligheten i Lund av det ärftlighetsbiologiska institut, som är förenat med professor Nilsson-Ehles personliga professur. Likaledes har anmärkts, att landsarkivet i Lund är, i fråga om leveransen av material från de lokala arkiven, fullständigare än landsarkivet i Uppsala, enär Kungl. Maj:t åt ett beaktansvärt antal socknar beviljat rättighet att hos sig framgent bevara sina kyrkoarkiv i stället för att insända dem till sistnämnda landsarkiv, vari fördenskull luckor uppstått på det område, där arbetsfält funnes för det rasbiologiska institutet.

Jag anser emellertid, att institutet åtminstone till en början bör hava sin plats i Uppsala — att vid valet av plats endast universitetsstäderna eller Stockholm böra komma i betraktande synes vara

allas uppfattning, enär för den medicinska sidan av arbetet samband med medicinska forskningsanstalter är önskligt, det genealogiska arbetet bäst utföres med omedelbar tillgång till vederbörliga arkivhandlingar samt det experimentellt biologiska arbetet befrämjas genom granskning med annan biologisk forskning. När jag sålunda till plats för institutet vid dess första upprättande föreslår Uppsala, sker detta till en del på den grund, att, såsom i ärendet anförts, denna stads centrala läge bör ge densamma ett företräde med avseende å institutets verksamhet i bygderna samt därför att fullständigheten av kyrkoböckerna för äldre tider är större i mellersta Sverige än i övriga delar av landet. Härtill kommer även, att med anledning av Lundborgs med statsmedel understödda rasbiologiska undersökningar en liten rasbiologisk institution under hans ledning redan finnes i Uppsala. Universitetet har till densamma upplåtit några rum i den av staten till universitetets disposition ställda f. d. folkskoleseminariebyggnaden. Ett par av de fem rum, som för ändamålet avsetts, torde visserligen först efter några år bliva disponibla, men de tre andra äro fullt utrustade, och nödigt tillskott till utrymmet torde tillvidare kunna erhållas genom förhyrande av lokal. Berörda institutions nuvarande rum få i allt fall genast övertagas av det rasbiologiska institutet vid dess tillkomst, vilket minskar institutets kostnad för hyra. — Vidare torde institutets personal hava lättare att utan stora kostnader få bostäder i Uppsala än i Stockholm, som ju näst Uppsala kunde ifrågakomma såsom plats för institutet. Och slutligen väntar Lundborg — och det är ju alltså med hans namn som det nya institutet förbindes — att i Uppsala bättre än i Stockholm kunna vinna nödig arbetsro för den första tidens organisationsarbete och krafternas samlande för de uppgifter, som vänta institutet.

Förr eller senare torde emellertid institutet lämpligen böra förläggas till Stockholm eller dess omedelbara granskning.

Jag återkommer nu till det framlagda kostnadsförslaget. Det har synt mig olämpligt att redan nu å ordinarie stat bevilja medel till samtliga årliga utgifter. Endast chefens avlöning bör för närvarande uppföras å ordinarie stat. Vad det föreslagna beloppet angår har fakulteten satt detsamma lika med nuvarande avlöningen för överdirektören och chefen vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, 9,000 kronor, därav lön 5,700 kronor, tjänstgöringspenningar

2,500 kronor och ortstillägg 800 kronor. Detta innebär, att man med hänsyn till den nye chefens tillämnade ställning anser honom böra uppbära högre avlöning än nuvarande fasta avlöningsförmåner för universitetsprofessor (7,500 kronor jämte ett ålderstillägg å 600 kronor). Jag finner mig böra biträda förslaget, dock att så länge institutet är förlagt till Uppsala ortstillägget med det för civila befattningshavare i allmänhet nu gällande avlöningssystemet naturligtvis bortfaller. På ordinarie stat kräves sålunda ett belopp av 8,200 kronor. Härutöver bör institutets chef givetvis komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg enligt enahanda regler, som kunna komma att gälla för andra, med honom jämförliga befattningshavare i statens tjänst. Chefen för institutet skall bära professors namn och åtnjuta pension lika med civila befattningshavare med motsvarande avlöningsförmåner. Han skall vara skyldig att om så ifrågakommer förlägga sin verksamhet till annan ort, i händelse institutet förflyttas.

Vad övriga årliga utgifter beträffar böra de tillsvidare uppföras å extra stat. Ett slutligt fixerande av posterna torde först efter vunnen erfarenhet på förslag av chefen böra äga rum. När jag därför med ledning av medicinska fakultetens i Uppsala förslag angiver de särskilda poster, vartill medel böra beredas, är det ej min mening att de — likväl med undantag för avlöningsmedel — skola vara ovillkorligen bindande. På Kungl. Maj:t må ankomma att i övrigt efter framställning av vederbörande inom slutsumman besluta om höjning eller sänkning av de särskilda posternas belopp. Fakultetens förslag är i fråga om posterna för hyra, bränsle och lyse uppgjort för den händelse institutet kommer att förläggas till huvudstaden. I anledning av att det nu skulle upprättas i Uppsala har jag nedsatt dessa poster. Av samma anledning, vilken medför bortfallande av ortstillägg, och med sedvanlig minskning, ungefär motsvarande pensionsavgifter för ordinarie befattningshavare, hava lägre belopp än fakulteten föreslagit uppförts för tjänstemännen och det kvinnliga biträdet. Ersättning till vaktmästaren har jag ansett kunna sammanslås med posten till extra arbetskrafter. Posterna till materialier, böcker och kartor samt tryckning av publikationer har jag trott kunna begränsas.

De årliga utgifter, för vilka medel tillsvidare skulle beredas allenast å extra stat, och själva anslagsbeloppen skulle alltså bliva:

Arvoden:

1 statistiker, tillika arkivarie och chefens ställföreträdare	kronor	6,000: —
1 assistent (läkare)	»	5,200: —
1 genealog	»	3,600: —
1 kvinnligt biträde	»	1,750: —
extra arbetskrafter, vaktmästare	»	15,500: —
Övriga utgifter:		
resekostnader	»	12,000: —
materialier, böcker, kartor	»	5,000: —
tryckning av publikationer	»	5,000: —
hyra	»	2,000: —
bränsle, lyse m. m.	»	2,500: —

Omförmälda arvodesmedel å extra stat utgöra tillhopa 32,050 kronor; de egentliga driftkostnaderna tillhopa 26,500 kronor. Av avlöningen för ovannämnda fyra särskilda befattningshavare vid institutet, respektive 6,000, 5,200, 3,600 och 1,750 kronor, bära respektive 2,000, 1,800, 1,500 och 500 kronor anses motsvara tjänstgöringspenningar. Även dessa arvodestagare bära komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg enligt de allmänna regler, som kunna komma att framdeles bliva gällande.

I fråga om de föreslagna beloppen av engångskostnaderna kan jag, i saknad av detaljerade beräkningar — och sådana torde ej vara lätt att på förhand uppgöra, lika litet som det kunnat ske beträffande de egentliga årliga driftkostnaderna — ej hava någon bestämd uppfattning. Posten för möbler är av medicinska fakulteten i Uppsala upptagen till 15,000 kronor, under förutsättning av institutets förläggning till Stockholm. Med hänsyn till lokalfrågans ordnande vid institutets förläggande till Uppsala har jag tänkt mig ett belopp av 4,000 kronor. Även vad de övriga såsom engångskostnader upptagna posterna beträffar har jag funnit mig kunna föreslå en nedsättning så till vida, att posten böcker och kartor för närvarande begränsas till 10,000 kronor. Engångskostnaderna skulle alltså utgöra:

för möbler	kronor	4,000: —
» instrument, skriv- och räknemaskiner, fotografisk utrustning	»	10,000: —
» böcker och kartor	»	10,000: —

Tillhopa kronor 24,000: —

De belopp, som enligt mina nu gjorda beräkningar skulle krävas för det rasbiologiska institutets första år, 1922, utgöra tillhopa 90,750 kronor (8,200 + 32,050 + 26,500 + 24,000). De belopp, vilka

Kungl. Maj:t under punkt 55 i bilagan åttonde huvudtiteln till årets statsverksproposition föreslagit riksdagen att beräkna i avbidan på den proposition, om vars avlåtande till riksdagen jag nu går att framlägga förslag, uppgå sammanlagt till 100,000 kronor.

Det återstår att bestämma det rasbiologiska institutets plats inom statsförvaltningen. Kungl. Maj:ts ovannämnda för riksdagen framlagda förslag innebär dess anknytande till Uppsala universitet. Jag är fortfarande av den mening, att, så länge institutet är förlagt till Uppsala, en förbindelse mellan institutet och universitetet bör upprätthållas. Vid övervägande huru denna förbindelse bör åvägbringas har jag omsider stannat vid att detta ej bör ske genom inrangerande av institutet inom ramen för den egentliga staten för universitetet, utan att man bör under Uppsala universitet i riksstaten såsom en särskild anslagsgrupp under rubriken: institut för rasbiologi uppföra dels ett särskilt ordinarie förslagsanslag, högst, för chefen-professorns avlöning, dels ock de för institutet erforderliga extra anslagen.

Berörda förbindelse skulle vidare få uttryck däri, att i den styrelse för institutet, som i enlighet med vederbörandes förslag bör av Kungl. Maj:t tillsättas, lämpligt antal platser beredes representeranter för den medicinska och biologiska forskningen vid Uppsala universitet. Chefen-professorn bör vara medlem av styrelsen.

Stadgar för institutet böra, efter förslag av universitetskanslern, fastställas av Kungl. Maj:t.

Åberopande vad jag i det föregående anfört tillstyrker jag, att Eders Kungl. Maj:t behagade föreslå riksdagen att

I. besluta inrättandet av ett under särskild av Kungl. Maj:t förordnad styrelse ställt rasbiologiskt institut med syftemål och verksamhet i huvudsaklig överensstämmelse med vad av mig i det föregående angivits; samt

II. för ändamålet i riksstaten under Uppsala universitet såsom en särskild anslagsgrupp under rubriken: institut för rasbiologi

ej mindre till avlöning åt en chef för nämnda institut uppföra ett bestämt *ordinarie* anslag å 8,200 kronor, därav lön 5,700 kronor och tjänstgöringspenningar 2,500 kronor;

Kungl. Maj:ts proposition Nr 114.

än även till upprätthållande av institutets verksamhet under år 1922 samt dess utrustande anvisa på *extra* stat för sagda år följande belopp, att utgå såsom ett gemensamt förslagsanslag, högst, å 82,550 kronor nämligen:

till arvode åt en statistiker, tillika arkivarie och chefens ställföreträdare	kronor	6,000: —
därav 2,000 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspennin-		
gar;		
till arvode åt en assistent (läkare)	»	5,200: —
därav 1,800 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspennin-		
gar;		
till arvode åt en genealog	»	3,600: —
därav 1,500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspennin-		
gar;		
till arvode åt ett kvinnligt biträde	»	1,750: —
därav 500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspennin-		
gar;		
till arvoden åt extra arbetskrafter	»	15,500: —
till driftkostnader för institutet	»	26,500: —
till kostnader för institutets första utrustning	»	24,000: —

sistnämnda båda anslagsposter att enligt Kungl. Maj:ts bestämmande användas i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående av mig föreslagits.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Gustaf Breitholtz.